

พจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา
THE COMPETENCY DICTIONARY OF SECONDARY STUDENT FOR
ORYOR NOI ACTIVITY IN FOOD AND DRUG

¹ณัฐภษา พสุสิทธิพงษ์ และ ²สายสุดา เตียเจริญ
¹Nutpasorn Pasusitthipong and ²Saisuda Tiacharoen

มหาวิทยาลัยศิลปากร, ประเทศไทย
Silpakorn University, Thailand

¹hanna13122540@gmail.com

Received: July 28, 2023; **Revised :**November 16, 2023; **Accepted :**December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา 2) เพื่อทราบพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา 3) เพื่อทราบแนวทางการบริหารเพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ดำเนินงานโครงการ อย.น้อย ผ่าน เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน อย.น้อยระดับดีเยี่ยม จำนวน 108 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการจำนวน 1 คน 2) ครูที่ปรึกษาชมรม อย.น้อย จำนวน 1 คน และ 3) นักเรียนประธานแกนนำ อย.น้อย จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ฉบับ (1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา (2) แบบยืนยันพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา (3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อให้

¹ นักศึกษา; หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

คำสำคัญ : พจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษา, กิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา

Abstract

The purposes of this research were to 1) identify factors of the competency of secondary student for oryor noi activity in food and drug. 2) identify the competency dictionary of secondary student for oryor noi activity in Food and Drug 3) identify the management guidelines to enhance competency of secondary student for oryor noi activities in food and Drug. The sample consisted 108 secondary schools that got excellent level on the Food And Drug Administration (FDA) Project. There were 3 informants in each school, comprising 1) school director 2) consulting teacher in oryor noi activity in food and drug. 3) student chairman in oryor noi activity in food and drug totally 324. Three instruments were used to collect the data, there were 1) opinionnaire about competency components of secondary student for oryor noi activity in Food and Drug. 2) questionnaire to confirm dictionary about competency of secondary student for oryor noi activity in Food and Drug. 3) structured interview about the management guidelines to enhance competency of secondary student for oryor noi activities in food and Drug. The data were analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, confirmatory factor analysis, and content analysis.

Keywords : The competency dictionary of secondary student, Oryor noi's activity in food and drug

บทนำ

ในปัจจุบันด้วยสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้พฤติกรรมสุขภาพของเด็กและเยาวชนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แบบแผนการใช้ชีวิต พฤติกรรม ค่านิยม วัฒนธรรมต่างชาติ กระแสการบริโภคนิยม ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมาก โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้เกิดสื่อใหม่ๆ มากมาย ซึ่งสื่อต่างๆ ได้พัฒนารูปแบบ

การนำเสนอโดยมีเป้าหมายในเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการแข่งขันทางการตลาดที่สูงจึงทำให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายใช้การโฆษณาและกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อจูงใจผู้บริโภคซื้อสินค้าและบริการของตน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งสร้างรายได้มหาศาลให้แก่ผู้ประกอบการ ซึ่งมีการพัฒนาการดำเนินการดังกล่าวอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ เนื่องจากการบริโภคอาหารที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ เช่น ขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลม เครื่องดื่มผสมน้ำตาลมากเกินไปเกินความต้องการของร่างกาย ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพทั้งปัจจุบันและในช่วงวัยต่อไปของชีวิต กล่าวคือ อาจทำให้เด็กขาดสารอาหารและมีภาวะโภชนาการเกิน การเจริญเติบโตช้า เจ็บป่วยบ่อย ขาดความสามารถในการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำ รวมทั้งมีสมรรถภาพในการทำกิจกรรมและการเล่นกีฬาต่ำและในอนาคตอาจเกิดผลกระทบตามมาในด้านการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง และโรคไต เป็นต้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ออนไลน์) แนวโน้มของสถานการณ์ปัญหา สุขภาพของประชากรโลกและคนไทย แสดงให้เห็นว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและโรคที่สามารถ ป้องกันได้ด้วยการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องและเหมาะสมมีเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงขึ้น เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าว พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับพหุปัจจัย (multiple factors) ในหลากหลายระดับ (multiple level) และปัจจัยสำคัญที่เป็นประเด็นกล่าวถึงมากที่สุดในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โดยองค์การอนามัยโลกได้ส่งสัญญาณเป็นระยะด้วยการเผยแพร่เอกสารทางวิชาการกำหนดให้เป็นประเด็นสำคัญในการประชุมระดับนานาชาติ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ ด้านสุขภาพ (Health literacy) เป็นการสร้างและพัฒนาขีดความสามารถของบุคคลในการธำรงรักษา สุขภาพตนเองอย่างยั่งยืน (วรรณวิสา บุญมาก และนริศรา จันทสร, ออนไลน์)

การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 คือเป็นคนในเมืองที่มีความสุขในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะชีวิตทักษะอาชีพ คิดได้วิเคราะห์เป็นมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมโลกได้ มีความรักและเข้าใจในชุมชนท้องถิ่น มีความภูมิใจในตนเอง เคารพตัวเอง มีจิตสำนึกสาธารณะ สำนึกของความเป็นพลเมืองและมีความเป็นมนุษย์ที่เคารพและยอมรับความหลากหลายของชีวิต (Education Reform Assembly, Online) ซึ่งความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ ความคิด จิตสำนึก ทักษะและความสามารถที่จำเป็นที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมของนักเรียน อยู่น้อย ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และเป็นผู้ที่มีศักยภาพในตัวเอง สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับให้เกิดมีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม ทั้งยังสามารถนำความรู้ไปช่วยเหลือเพื่อน ๆ และครอบครัวให้รู้จักการบริโภคที่ปลอดภัย หนึ่งได้สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดให้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางให้แก่สถานศึกษาในการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางใน 5 สมรรถนะ ในการประเมินสมรรถนะผู้เรียนเพื่อใช้ในระดับสถานศึกษาในแต่ละระดับช่วงชั้น ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรม อย.น้อยของนักเรียนที่ต้องมีความรอบรู้ด้านอาหารและยา มีทักษะชีวิต มีสมรรถนะในการทำกิจกรรม อย.น้อย ซึมซาบความรู้ ทักษะคิด และมีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม ในการนี้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดี มีการดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัยในเรื่องของสุขภาพ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่จะสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องเสียเวลาในการไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล ซึ่งความรอบรู้ด้านอาหารและยา คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้นักเรียนสามารถสร้างผลงานอื่น ๆ ในองค์กรซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ในการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม อย.น้อย โดยสมรรถนะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยามีหลากหลายในงานวิจัยเล่มนี้จะได้ทราบแนวทางในการบริหารให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา

การสร้างพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารที่ดำเนินงานโครงการโรงเรียน อย.น้อยทั่วประเทศ ในการนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม อย.น้อยเพื่อให้นักเรียนมีการเฝ้าระวัง ส่งเสริมการบริโภคอาหารและยา และมีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสมและมีสุขภาพที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา
2. เพื่อทราบพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา
3. เพื่อทราบแนวทางการบริหารเพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ดำเนินกิจกรรม อย.น้อย มีผลการผ่านเกณฑ์มาตรฐาน อย.น้อยระดับดีเยี่ยม จำนวน 143 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ดำเนินงานโครงการ อย.น้อย ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน อย.น้อยระดับดีเยี่ยม จำนวน 108 โรงเรียน โดยได้จากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน และใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามภาค แบ่งออกเป็น 4 ภาค ได้แก่ 1) ภาคเหนือจำนวน 42 โรงเรียน 2) ภาคกลางจำนวน 14 โรงเรียน 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 36 โรงเรียน และ 4) ภาคใต้จำนวน 16 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน 2) ครูที่ปรึกษาชมรม อย.น้อย จำนวน 1 คน และ 3) นักเรียนประธานแกนนำ อย.น้อย จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 324 คน ทั้งนี้โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เพื่อศึกษาพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรมอย.น้อย ด้านอาหารและยา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา 2) แบบยืนยันพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา และ 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยสถิติคือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา สรุปผลดังนี้

1. องค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 (เกณฑ์มาตรฐานที่ 3) มีตัวแปรจำนวน 9 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 2 (เกณฑ์มาตรฐานที่ 4) มีตัวแปรจำนวน 8 ตัวแปร โดยมีสมรรถนะตามตัวชี้วัดของมาตรฐานที่ 3 เท่ากับ 114 สมรรถนะ และสมรรถนะตัวชี้วัดของเกณฑ์มาตรฐานที่ 4 จำนวน 71 สมรรถนะ

2. พจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา เมื่อสังเคราะห์ตามตัวชี้วัดทั้ง 185 สมรรถนะ สามารถสังเคราะห์เขียนเป็นพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา ได้ 26 สมรรถนะ ดังนี้ คือ (สอยน/อย.01) การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) (สอยน/อย.02) การติดต่อประสานงาน (Coordination) (สอยน/อย. 03) การติดตามงาน (Follow up) (สอยน/อย.04) การตัดสินใจ (Decision Making) (สอยน/อย. 5) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) (สอยน/อย.06) การทำงานร่วมกับทีมงานอื่น (Cross-Team Collaboration) (สอยน/อย.07) การบริหารจัดการงาน (Operation Management) (สอยน/อย.08) การมุ่งเน้นความสำเร็จ (Achievement Orientation) (สอยน/อย.09) การมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ (Result Orientation) (สอยน/อย.10) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล (Gather and Analyzing) (สอยน/อย. 11) การวางแผนและการจัดการ (Planning and Organizing) (สอยน/อย.12) การสอนงานและพัฒนาผู้อื่น (Coaching Developing Others) (สอยน/อย.13) การสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร (Written Communication) (สอยน/อย.14) การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) (สอยน/อย. 15) การให้และการรับข้อมูลป้อนกลับ (Giving and Receiving Feedback) (สอยน/อย. 16) ความเข้าใจในระบบและขั้นตอนการทำงาน (Working Process and System Understanding) (สอยน/อย.17) ความคิดเชิงเหตุผล (Rational Thinking) (สอยน/อย.18) ความรู้ด้านเทคนิคเฉพาะงาน (Technical Knowledge) (สอยน/อย.19) ความน่าเชื่อถือได้(Credibility) (สอยน/อย. 20) ความเป็นผู้นำ (Leadership) (สอยน/อย.21) ความใฝ่รู้(Personal Mastery) (สอยน/อย.22) ความรู้ในการเป็นผู้ตรวจสอบ (Auditor Knowledge) (สอยน/อย. 23) ความรับผิดชอบในงาน (Accountability) (สอยน/อย.24) ความรู้ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Knowledge) (สอยน/อย. 25) ความสามารถในการเรียนรู้(Ability to Learn) (สอยน/อย. 26) ทักษะในการบริหารเวลา (Time Management Skills)

3. แนวทางการบริหารเพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยาเป็นพหุแนวทางทั้งในด้านผู้บริหารโรงเรียน ด้านครูที่รับผิดชอบโครงการ อย.น้อย และด้านนักเรียน อย.น้อย ผู้วิจัยนำพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา จำนวน 26 สมรรถนะไปสอบถามแนวทางการบริหาร เพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารเป็นรายสมรรถนะทั้ง 26 สมรรถนะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

อภิปรายผล

จากการศึกษาพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบสมรรถนะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและ ยา ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน กิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 เกณฑ์มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมด้านการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน และองค์ประกอบที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานที่ 4 กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

1.1 องค์ประกอบที่ 1 เกณฑ์มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมด้านการตรวจสอบทั้ง ภายในและ ภายนอกและ ภายในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่มีสมรรถนะเหมือนกัน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ สมรรถนะกลุ่ม ที่ 1 ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 3.1 ตรวจสอบฉลาก ภาชนะบรรจุและการเก็บ รักษาอาหาร ตัวชี้วัดที่ 3.2 ตรวจสอบฉลาก ภาชนะบรรจุและการเก็บรักษา ยา

1.2. องค์ประกอบที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานที่ 4 กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ตัวชี้วัดที่มี สมรรถนะ เหมือนกัน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ สมรรถนะกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 4.1 สำรวจ พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียน ตัวชี้วัดที่ 4.2 ตรวจสอบสุขาภิบาลอาหาร ตัวชี้วัดที่ 4.3 ตรวจสอบความสะอาดของห้องน้ำ ห้องส้วม ในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่ 4.4 ตรวจสอบสภาพห้อง พยาบาลและตู้ยา 4.5 ตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มใน โรงเรียน แต่ละตัวชี้วัดประกอบด้วยสมรรถนะที่ เหมือนกัน 7 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้ 2) ความรู้ในการเป็นผู้ตรวจสอบ 3) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 4) การให้และการรับ ข้อมูลป้อนกลับ 5) การกำหนดเป้าหมาย 6) การวางแผนงานและการจัดการ 7) การทำงานเป็นทีม สมรรถนะเหล่านี้เป็นสมรรถนะสำคัญที่ นักเรียน อย.น้อยระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อย ด้านอาหารและยา จำเป็นต้องมี

ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับ งานที่ รับผิดชอบได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งความกระตือรือร้น และความพยายามที่จะแสวงหาโอกาสใน การเรียนรู้งานที่ตน รับผิดชอบ ทั้งงานในปัจจุบันและงานใหม่ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา ประวิชัย และคณะ (2558) พบว่า นักเรียน อย.น้อยส่วนใหญ่ตอบคำถามเกี่ยวกับการบริโภค และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพได้ถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 82.77 และมีความรู้ที่ถูกต้องในหมวดยา เฉลี่ยมากกว่า หมวดอื่นๆ นอกจากนี้นักเรียน อย.น้อยควรมีความสามารถในการบริหารจัดการงานของตนเองและ ทีม / กลุ่มงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่กำหนดขึ้น มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบ ผลสำเร็จได้ตามแผนงานที่กำหนดรวมทั้งความสามารถในการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น จากการทำงานทั้งของตนเองและผู้อื่นมีความเข้าใจในประเด็น เหตุการณ์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์แจกแจงข้อมูลที่ได้รับออกเป็นปัจจัยย่อยๆ เช่น สาเหตุ ผลลัพธ์ ผลกระทบข้อเสนอแนะ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งมีความสามารถในการ อธิบายถึงแนวคิด หลักการ วิธีการและขั้นตอนของการเป็นผู้ตรวจสอบ รวมทั้งการตอบข้อซักถาม ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ตรวจสอบตลอดจนการพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการ ทำงานด้วยการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการวิจัยของ Gutuskey Lila, Nate McCaughtry, Bo Shen, Erin Centeio, and Alex Gam (2014) ที่ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนและที่ปรึกษามีการรับรู้ที่คล้ายกันว่ากระบวนการแก้ไขสุขภาพที่นำโดยนักเรียนมี ผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะความเป็นผู้นำ ซึ่งได้แก่การมีความรับผิดชอบ ความมั่นใจในตนเองในการ พูดในที่สาธารณะ และความภาคภูมิใจในการเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนพฤติกรรมด้านสุขภาพ ได้แก่ การบริโภคอาหาร และการออกกำลังกาย เป็นผลเนื่องจากผลลัพธ์ของอัตลักษณ์ที่ปรากฏในการ ผู้นำการแก้ไขสุขภาพ นอกจากนี้นักเรียน อย.น้อยควรมีการตั้งคำถามเพื่อสอบถามข้อมูลและ รายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดระบบในการสืบค้นและค้นหาข้อมูลจากผู้อื่นทั้งภายใน และภายนอกองค์การ และมีการวางแผน การชี้แนะ และการควบคุมดูแลงานทั้งของตนเองและ สมาชิกในทีม เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้ตามแผนงานที่ กำหนด มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการเชื่อมโยงและ แจกแจงข้อมูลเป็นส่วนย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แนนซี (Nancy) ที่พบว่า การเสริมพลังของเยาวชนมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการรับรู้ ความสามารถของตนเองของวัยรุ่น การรับรู้ถึงการเลือกรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ การ รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ทักษะคิดต่อการออกกำลังกาย และแรงจูงใจโดยรวมต่อสุขภาพ และ นักเรียน อย.น้อยควรมีความสามารถในการอธิบายถึงแนวคิดหลักการ วิธีการและขั้นตอนการ

ทำงานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) รวมทั้งการตอบข้อซักถามในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน IT ตลอดจนมีการพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการทำงานด้าน IT ให้มีประสิทธิภาพ

2. พจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา เป็นการสร้างพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยาเป็นกลุ่มตัวแปรที่จัดเรียงตามหมวดหมู่ ได้ทั้งหมด 26 สมรรถนะ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากมีสมรรถนะที่ซ้ำกันในแต่ละตัวชี้วัด เพื่อการเขียนพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา โดยการเขียนเป็นกลุ่มตัวแปรที่จัดเรียงตามหมวดหมู่ตั้งแต่ ก - ฮ เพื่อให้เกิดพจนานุกรม และยืนยันพจนานุกรมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณา 4 ด้าน คือ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์

3. แนวทางการบริหารเพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยา พบว่า เป็นพหุแนวทาง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถอธิบายผลแนวทางการบริหารเพื่อให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและยาทั้ง 26 สมรรถนะ ดังนี้

สมรรถนะที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) เป็นสมรรถนะที่เป็นการรับรู้ถึงผลที่ คาดหวังและต้องการในระดับองค์การ และระดับหน่วยงาน รวมทั้งความสามารถในการกำหนด เป้าหมายในการทำงานของตน และของผู้อื่นให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับเป้าหมายของกลุ่มหน่วยงานและองค์การได้

สมรรถนะที่ 2 การติดต่อประสานงาน (Coordination) เป็นสมรรถนะที่สามารถระบุได้ถึง บุคคลและวันเวลาที่เหมาะสมในการติดต่อประสานงาน รวมทั้งความสามารถในการติดต่อ ประสานงานกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ตลอดจนการให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นถึงเทคนิค และวิธีการในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

สมรรถนะที่ 3 การติดตามงาน (Follow Up) เป็นการรับรู้ถึงสถานะ ปัญหาและอุปสรรคที่ เกิดขึ้นของงานที่มอบหมายให้ผู้อื่นไปปฏิบัติโดยการใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อการติดตาม ก้าวหน้าของงาน รวมทั้งการหาวิธีการจูงใจให้ผู้อื่นทำงานให้สำเร็จได้ตามแผนงานที่กำหนด

สมรรถนะที่ 4 การตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการประเมินข้อมูลและแนวทางเลือก และเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของสถานการณ์ นั้นๆ

สมรรถนะที่ 5 การทำงานเป็นทีม (Teamwork) เป็นความสามารถในการกระตุ้นจูงใจให้ สมาชิกในทีมยอมรับและมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อเป้าหมายของทีม รวมทั้งการ

สนับสนุนและพัฒนา สมาชิกในทีมให้สามารถทำงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สมรรถนะที่ 6 การทำงานร่วมกับทีมงานอื่น (Cross-Team Collaboration) เป็น ความสามารถในการทำงานร่วมกับทีมงานอื่นๆ เพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มงานที่กำหนดขึ้นบรรลุผล สำเร็จ

สมรรถนะที่ 7 การบริหารจัดการงาน (Operation Management) เป็นการวางแผน การชี้แนะ และการควบคุมดูแลงานทั้งของตนเองและสมาชิกในทีม เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมาย ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้ตามแผนงานที่กำหนด

สมรรถนะที่ 8 การมุ่งเน้นความสำเร็จ (Operation Management) เป็นความมุ่งมั่นใน การทำงานให้ประสบผลสำเร็จได้ตามแผนที่กำหนด รวมทั้งความสามารถในการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำงานทั้งของตนเองและผู้อื่น

สมรรถนะที่ 9 การมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์(Result Orientation) ความสามารถในการทำงานให้ สำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดรวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อสร้าง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของหน่วยงานและองค์กร

สมรรถนะที่ 10 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล (Gather and Analyzing) การออกแบบและการพัฒนาวิธีการหรือเทคนิคในการรวบรวมหรือค้นหาข้อมูล รวมทั้งการนำระบบเทคโนโลยี สารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการค้นหาจัดเก็บข้อมูลที่รวบรวมได้อย่างเป็นระบบ

สมรรถนะที่ 11 การวางแผนงานและการจัดการ (Planning and Organizing) เป็นความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงานที่เร่งด่วน และการกำหนดแผนการปฏิบัติงานสำหรับงานที่เป็นปกติประจำวันและงานที่เร่งด่วนได้ รวมทั้งการกำหนดผลที่คาดหวังของงานที่ปฏิบัติ และการหาวิธีประเมินผลการทำงานของตนและทีมงาน

สมรรถนะที่ 12 การสอนงานและพัฒนาผู้อื่น (Coaching Developing Others) เป็นการ ให้คำแนะนำและฝึกสอนผู้อื่นถึงเทคนิคและวิธีการในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งการพัฒนา ความรู้และทักษะในการทำงานทั้งของตนเองและของผู้อื่นได้อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

สมรรถนะที่ 13 การสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร (Written Communication) เป็น ความสามารถในการเขียนบันทึกข้อความ เอกสาร และรายงานต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน กระชับ ถูกต้อง แม่นยำ และเหมาะสมกับกลุ่มคนในระดับที่แตกต่างกันไป

สมรรถนะที่ 14 การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) เป็นการตั้งคำถามเพื่อสอบถามข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการจัดระบบในการสืบค้นและค้นหาข้อมูลจากผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร

สมรรถนะที่ 15 การให้และการรับข้อมูลป้อนกลับ (Giving and Receiving Feedback) เป็นการรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากผู้อื่น และการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับสาเหตุ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับองค์การ และระดับหน่วยงานแก่บุคคลในสถานการณ์และในระดับที่แตกต่างกัน

สมรรถนะที่ 16 ความเข้าใจในระบบและขั้นตอนการทำงาน (Working Process and System Understanding) เป็นความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการอธิบายถึงระบบ และขั้นตอนการทำงานของหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ และหน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่ภายในองค์การ รวมทั้งความสามารถในการตอบข้อซักถามต่างๆ เกี่ยวกับระบบและขั้นตอนการทำงานของหน่วยงานแก่ ผู้อื่นได้

สมรรถนะที่ 17 ความคิดเชิงเหตุผล (Rational Thinking) เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการเชื่อมโยงและแจกแจงข้อมูลเป็นส่วนย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

สมรรถนะที่ 18 ความรู้ด้านเทคนิคเฉพาะงาน (Technical Knowledge) ความสามารถในการอธิบายถึงแนวคิด หลักการ วิธีการและขั้นตอนการทำงานในขอบเขตงาน เฉพาะด้านที่ รับผิดชอบ รวมทั้งการตอบข้อซักถามในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของตน ตลอดจน การพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการทำงานที่ตนรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ

สมรรถนะที่ 19 ความน่าเชื่อถือได้ (Credibility) เป็นความสามารถในการรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งความสามารถในการตรวจสอบ สืบค้น และค้นหาข้อมูล และรายละเอียดต่างๆ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ และตรงประเด็นแก่ผู้อื่นทั้งภายในและ ภายนอกองค์การ

สมรรถนะที่ 20 ความเป็นผู้นำ (Team Leadership) เป็นความสามารถในการกระตุ้น จูงใจให้สมาชิกในทีมยอมรับและมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อเป้าหมายของทีม รวมทั้งการสนับสนุน และพัฒนาสมาชิกในทีมให้สามารถทำงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สมรรถนะที่ 21 ความใฝ่รู้ (Personal Mastery) เป็นการขวนขวายที่จะเรียนรู้ และรับรู้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของตน รวมทั้งความสามารถในการแสวงหาความรู้ หรือข้อมูล อื่นๆ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ตลอดจนความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของตนโดยผ่านทางสื่อหรือ เครื่องมือที่กำหนดขึ้น

สมรรถนะที่ 22 ความรู้ในการเป็นผู้ตรวจสอบ (Auditor Knowledge) เป็นความสามารถ ในการอธิบายถึงแนวคิด หลักการ วิธีการและขั้นตอนของการเป็นผู้ตรวจสอบ

รวมทั้งการตอบข้อ ซักถามในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ตรวจสอบ ตลอดจนการพัฒนา และปรับปรุงขั้นตอน การทำงานด้วยการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะที่ 23 ความรับผิดชอบในงาน (Accountability) เป็นการแสดงออกถึงความ มุ่งมั่นและความตั้งใจที่จะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จตามแผนที่กำหนด รวมทั้ง ความสามารถในการบริหารจัดการงานของตนเองและทีม/กลุ่มงาน ให้บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมาย ที่กำหนดขึ้น

สมรรถนะที่ 24 ความรู้ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Knowledge) เป็นความสามารถในการอธิบายถึงแนวคิด หลักการ วิธีการและ ขั้นตอนการทำงานใน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) รวมทั้งการตอบข้อซักถามในประเด็นต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับงาน IT

สมรรถนะที่ 25 ความสามารถในการเรียนรู้ (Ability to Learn) เป็น ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่าง รวดเร็ว รวมทั้ง ความกระตือรือร้น และความพยายามที่จะแสวงหาโอกาสในการเรียนรู้งานที่ตน รับผิดชอบทั้งงาน ในปัจจุบันและงานใหม่ๆ อยู่เสมอ

สมรรถนะ 26 ทักษะในการบริหารเวลา (Time Management Skills) เป็นการ จัดสรร เวลาในการบริหารจัดการประจำและงานเร่งด่วนที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและได้คุณภาพ เป็นไปตาม มาตรฐานซึ่งสามารถนำเสนอผลงานให้ผู้อื่นได้ตามเวลาที่กำหนด

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

พจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรม อย.น้อยด้านอาหารและ ยาใช้แนวการจัดทำพจนานุกรมสมรรถนะ (Competency Dictionary) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ชื่อสมรรถนะ 2) คำนิยาม 3) มุมมอง 4) วัตถุประสงค์ 5) ผู้กำหนดเป้าหมาย 6) การประเมิน ระดับความสามารถของสมรรถนะ 7) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 8) เอกสารที่เกี่ยวข้อง 9) ผู้เก็บ ข้อมูล การสร้างพจนานุกรมสมรรถนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกิจกรรมอย.น้อย จึงเป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินงาน อย.น้อยด้านอาหารและยา ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถ นำข้อค้นพบที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย และการนำไปปฏิบัติกับหน่วยงานที่ดำเนินงาน โครงการโรงเรียนอย.น้อยทั่วประเทศ ในการนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม อย.น้อยเพื่อให้นักเรียน มีการเฝ้าระวังส่งเสริมการบริโภคอาหารและยา และมีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสมและมี สุขภาพที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สุนิสา ประวิชัย และคณะ. (2558). *การสำรวจข้อมูลพฤติกรรมการสุขภาพของนักเรียน อย.น้อย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ : กองพัฒนาศักยภาพผู้บริหารระดับสูง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. *บริโภคอาหารถูกต้อง ลดปัญหาด้านสุขภาพ คนไทย*. เข้าถึงเมื่อ 23 ส.ค.65. <http://www.thaihealth.or.th/Content/html>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *คู่มือประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบ การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- วรรณวิสา บุญมาก และนริศรา จันทศร. *ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) คน ไทยรอบรู้ สุขภาพมุ่งสู่ประเทศไทย 4.0* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เข้าถึงเมื่อ 23 ส.ค.65. <https://www.educathai.com/storage/documents/FMPJ37fVF162m64fvJ7nFvgcoszUnk Nlnit7WSzy.pdf>.
- Education Reform Assembly. *Thai citizens in the 21st century*. Retrieved 2018, เข้าถึงเมื่อ 4 ก.ย. 65. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/EducationReform Assembly TH>.
- Gutuskey Lila, Nate McCaughtry, Bo Shen, Erin Centeio, and Alex Garn. (2014). The role and impact of student leadership on participants in a healthy eating and physical activity programme. *Health Education Journal*, 75(1). Available from <https://www.researchgate.net/publication/269575344>

